

ROBERT LINDON

ZA BELIM SOKOLOM

Prevela
Dubravka Srećković Divković

Laguna

Naslov originala

Robert Lyndon
HAWK QUEST

Copyright © 2012 Robert Lyndon

All rights reserved

Translation copyright © 2012 za srpsko izdanje, LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom
pomažete razvoj projekta odgovornog
korišćenja šumskih resursa širom sveta.

SW-COC-001767

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

Posvećeno Debori i Lili

Beleška o jezicima

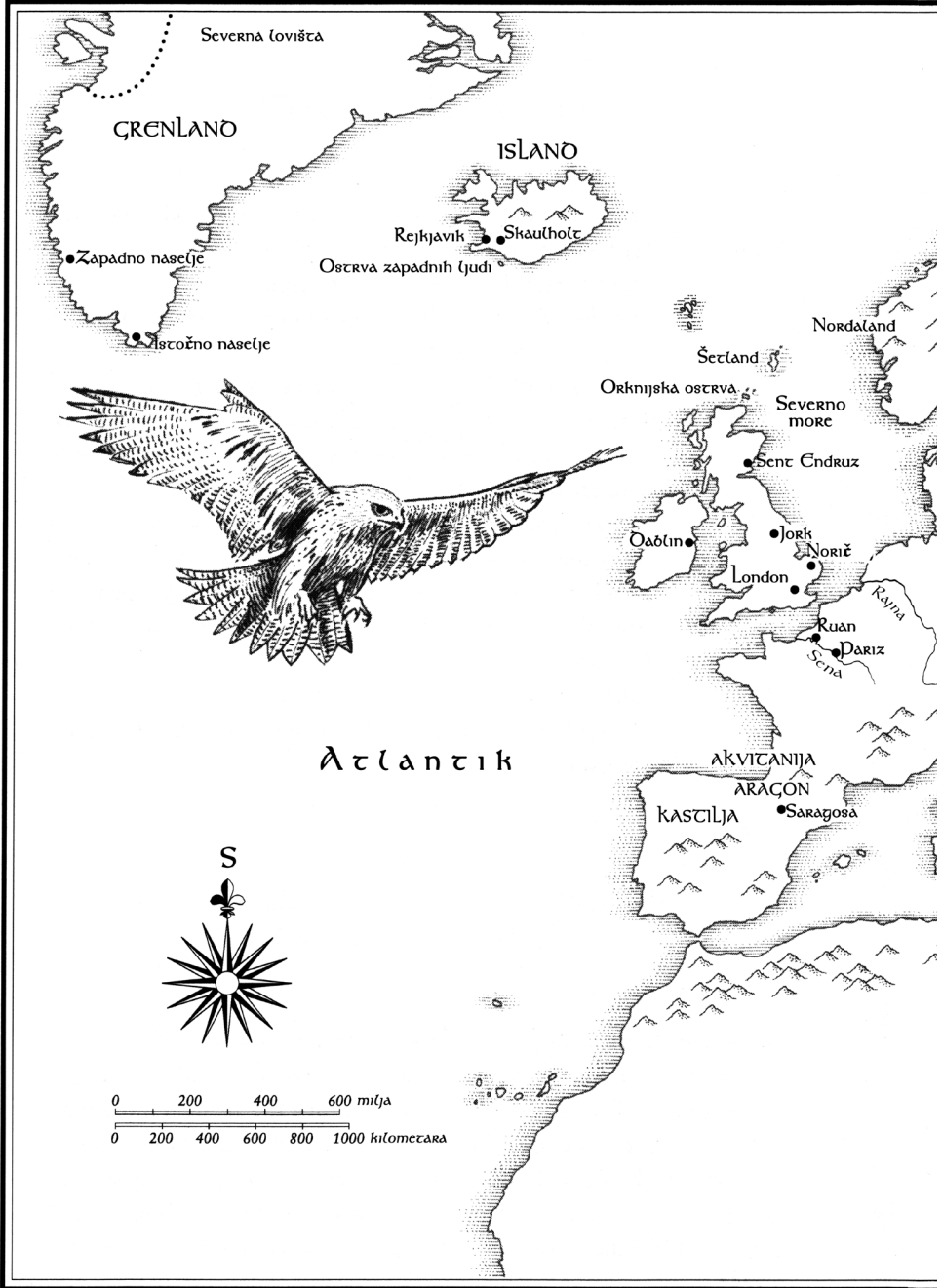
U jedanaestom veku su Danci, Norvežani, Šveđani i Islandđani još govorili međusobno razumljivim jezicima, srodnim engleskom. Uz malo truda, Anglosaksonac je bio u stanju da razume Skandinavca.

Kratka hronologija

1054. Veliki raskol između latinske i grčke crkve
1066. *septembar* Engleski kralj Harold pobeđuje norvešku vojsku kod Stamford Bridža u Jorkširu
oktobar Vojvoda Vilijam od Normandije pobeđuje Haroldovu vojsku kod Hejstingsa u Saseksu
decembar Vilijam je krunisan za kralja Engleske
- 1069–1070. Nakon ustanka u severnoj Engleskoj, Vilijam polazi na čelu kaznenog odreda u Nortambriju i spravnjuje sa zemljom područje između Jorka i Darama
1071. *avgust* Seldžučka vojska pod Alp Arslanom – „Hrabrim Lavom“ – do nogu je potukla snage vizantijskog cara kod Mancikerta, danas u istočnoj Turskoj. Ova pobeda otvara Seldžucima prolaz u Anadoliju i suštinski vodi ka Prvom krstaškom pohodu.
1072. *jun* Kralj Vilijam napada Škotsku
novembar U toku pohoda na Persiju, Alp Arslana ubija jedan zatočenik.

Cene severnog sokola u srednjovekovnoj Engleskoj

Knjiga strašnoga suda, zbornik dokumenata iz 1086–1087, navodi da je severni soko stajao deset funti, što je približno polovini godišnjeg prihoda prosečnog viteza. Knjige rashoda kralja Henrija II beleže da je 1157. on dao više od 12 funti za četiri severna sokola koja je poslao kao dar caru Svetog Rimskog Carstva Barbarosi. Godine 1162. Henrija je slanje broda u Norvešku radi kupovine severnih sokolova stajalo 43 funte. Za taj novac mogao je kupiti 250 krava ili 1200 ovaca, ili pak isplatiti nadnice pedesetorici zemljoradnika za godinu dana.

Jednoga progutaće glad, drugoga skrhati oluja.
Jednoga ubiće koplje, drugi će nastradati u boju...
Jedan će bez krila pasti s visokog drveta u šumi...
Jedan će morati sam da stupa tuđinom, da gazi neznanim putevima
među strancima...
Jedan će se njihati o grbavim vešalima, obešen i mrtav...
Jednome će na gozbenoj klupi život oduzeti oštrica mača...
Jednome naklona sudba, drugome bol patnje.
Jednome radosna mladost; jednome slava u borbi, majstorstvo u
ratnoj igri.
Jednome umešnost s kopljem i strelom; jednome sreća s kockom...
Jedan će ugostiti zbor u svom dvoru, razveseliti bekrije na klupama...
Jedan će ukrotiti divlju pticu, ponosnog sokola na svojoj pesti, da
će ovaj pitom biti.

(Iz *Ljudskih usuda iz Eksiterske knjige*, Engleska, deseti vek)

ENGLSKA 1072.

I

Tog jutra je normanska konjička izvidnica zarobila mladog Engleza što je tragao za hranom u šumi južno od reke Tajn. Pošto su ga propitali, zaključili su da je odmetnik i obesili ga na visokom bregu kao opomenu narodu u dolini. Vojnici su pričekali, zgrbljeni od zime, da žrtva prestane da se grči, a onda su odjahali. Još su bili na vidiku kad su ptice strvinarke okončale kruženje i sjatile se naniže, te spopale leš kao kakvi zlokobni slepi miševi.

Predveče se šaćica izgladnelih seljaka prišunjala uzbrdo i raste-rala ptice. Odsekli su leš sa užeta i položili ga na smrznuto tle. Očiju, jezika, nosa i genitalija više nije bilo; usta bez usana zjapila su u nemom krik. Ljudi su stajali oko njega s kosirima u ruci, ne razmenjujući ni poglede ni reči. Konačno jedan iskorači, podiže mrtvacu jednu ruku, zamahnu sečivom i obruši ga. Pridružiše se i ostali, sekući i testerišući, a vrane i gavranovi su za to vreme skakutali oko njih, džapajući se oko dronjaka mesa.

Strvinarke prhnuše, promuklo grakćući od straha. Ljudi-
-strvinari digoše oči, ukipljeni usred kasapskog čina, a ond
a se pridigoše uz dahtaj straha kad je preko glavice brda naišao neki čovek. Kao da je iz zemlje iznikao, crneći se naspram surovog

februarskog neba, i stiskajući mač u ruci. Jedan strvinar povika i čitava družina se obrte i potrča. Neka žena ispusti svoj čar, dreknu i okrete se da ga dohvati, ali jedan sadrug je zgrabi za mišicu. Još je zavijala, istežući vrat unatrag, kad ju je odvuкао kao vreću.

Franak ih je posmatrao kako nestaju, dok mu se dah maglio u lednom vazduhu, a onda je vratio mač u korice i cimnuo mršavu mazgu prema vešalima. Iako prljav i odrpan od puta, delovao je zastrašujuće – visok, duboko usađenih očiju i izraženog nosa, sa zapuštenom kosom što mu se kovrdžala oko suvonjavog lica i jagodica, od zime i sunca pocrnelih poput dimljene jegulje.

Mazga frknu kad je iz mrtvog grudnog koša uspela da izleti jedna zarobljena vrana. Čovek pogleda unakaženo telo bez neke vidne promene na licu, a onda se namršti. Pred njim je, nejasan u sutonu, počivao predmet koji je ona žena ispustila. Kao da je bilo nešto umotano u platno. On priveza mazgu za vešala i pođe do tamo, pa isturi jednu nogu i prevrte smotuljak. Gledao je pravo u smežurano lišće odojčeta, starog tek koji dan, koje je snažno žmurilo. Usta su mu se pučila. Detence je bilo živo.

Obazreo se oko sebe. Ptice strvinarke opet su počinjale da sleću. Nije imao gde da sakrije dete. Ptice bi se srojile po njemu čim se on udalji s vrha brda. Milosrdnije bi bilo prekratiti mu patnje odmah, jednim ubodom mača. Čak i kad bi majka došla po njega, dete ne bi preživelo glad.

Pogled mu okrznu vešala. Nakon kratkog dvoumljenja, uze dete u ruke. Makar je bilo dobro umotano na toj zimi. Odgacao je natrag do mazge, otvorio torbu o sedlu, pa izvadio jednu praznu vreću. Odojče ispusti žalostiv zvuk, a ustašca su mu se mrdala u nagonskim pokretima sisanja. On ga ubaci u vreću, zajaha mazgu, pa zaveza vreću o kraj dželatškog užeta, van dohvata vukova. Neće zadugo odbiti ptice, ali slutio je da će se majka vratiti čim on ode s brda.

Ledeno se osmehnuo. „Obešeno si, a nemaš ni nedelju dana. Ako preživiš, moglo bi se još i proslaviti.“

Ptice ponovo sunuše uvis jer se ka glavici brda gegao još jedan čovek. Zastade kao ukopan kad je ugledao vešala.

„Požuri“, doviknu Franak. „Uskoro će se smrći.“

Posmatrajući mladića kako prilazi, Franak zavrte glavom. Sicilijanac je bio kao živo strašilo. Još jedna noć bez jela i skloništa mogla bi mu doći glave, ali jedino mesto gde bi dobili postelju i krov bilo bi među ljudima koji su i obesili zlosrećnog Engleza.

Sicilijanac se ljuljao pa se umirio, tamnih i tupih očiju na beskrvnom licu. Zurio je u iskasapljeni leš, pa ispustio zgađen zvuk.

„Ko je ovo uradio?“

„Izgladneli seljaci“, kaza Franak prihvatajući mazgine uzde. „Još su bili ovde kad sam stigao. Sreća te nisi ti pošao prvi.“

Sicilijančeve oči poleteše na sve strane, pa se zaustaviše na vreći.

„Šta je to?“

Franak se ogluši o pitanje. „Sigurno nisu daleko otišli. Ako mene pitaš, leže u busiji i čekaju na nas.“ Na to povede mazgu. „Drži se uz mene ako ne želiš da završiš u kotlu.“

Sicilijanac od iznurenosti nije mogao da mrdne s mesta. „Mrzim ovu zemlju“, promrmlja, tako umoran da je misli uspevao da uobličići tek izgovarajući ih. „Mrzim je!“

Od tihog kmećanja zastrašeno ustuknu. Smeo se zakleti da je doprlo iz vreće. On potraži pogledom Franka i u strahu vide da njegov obris već zalazi za horizont. Vreća opet zakmeča. Iz mrtvog, olovnog neba stušitiše se ptice, crne krpice sletale su svud oko njega. Jedna doskakuta do mrtvačeve lobanje, pogleda ga iskosa, pa zari glavu u razjapljen grkljan. „Čekaj!“, povika Sicilijanac, hramljući preko jezovite glavice brda ne bi li pristigao gospodara.

Franak je žurno koračao u svetlu što je zamiralo. Zemljište je počinjalo da se spušta, i na vidiku se ukazaše obrisi dalekih brda. Još nekoliko koraka i on se spusti na kolena i bokove, gledajući u široku dolinu. Rečnu kotlinu plavile su senke, pa možda ne bi ni primetio zamak da nije bio tako nov, od okrećenih greda na kojima su se još videle rane od sekire. Bio je zavučen između ušća dvaju pritoka: jedna je tekla sa severa, druga zavijala sa zapada.

Pratio je pogledom reku sve dok nije nestala u tami što je naderala na istoku. Protrljao je oči, pa još jednom pogledao u zamak. Nesumnjivo normanski, sa osnovom u vidu osmice, s tvrđavom nasadenom na izdignutu humku opasanu vlastitim palisadom, dok je u donjem krugu bio dvor uz raštrkana manja zdanja. Nije loš položaj, pomisli on. Reke ga štite sa dveju strana, a obe pritoke premošćava po lako odbranjiv most.

Pogled mu se diže ka drugoj liniji odbrane, na prevoju, nekoliko milja iza zamka. Za čitav svoj vek prepun ratovanja, ništa slično ne beše video – zid načičkan kulama-stražarama, koji se protezao pravo kroz krajolik, ne zarezujući prirodne prepreke. Sigurno je to bedem koji su podigli Rimljani da bi štitili severnu granicu od varvara. I zaista, spram tame noći što je navirala, goletna brda iza njega jesu stvarala utisak kraja sveta.

Nad zamkom je lebdeo magličast dim. Pričinilo mu se da vidi ljudske prilike kako mu se mic po mic bliže sa okolnih njiva. Nedaleko odatle, nizvodno, nalazilo se poveliko selo, ali kuće su delovale ruševno, a pomoćne zgrade su bile kao mrlje pepela. Otkako su pet dana pre toga prešli Hamber, putnici nisu prošli ni kroz jedno jedino naseljeno selo. Severnjačko haranje, tako su nazivali to pustošenje – normansku osvetu za engleski i danski ustanak u Jorku od pre dve zime. U poslednjoj svetlosti dana Franak razabra da put do zamka vodi kroz šumu.

Sicilijanac bupnu pored njega. „Jesi li ga našao?“

Franak pokaza prstom.

Sicilijanac zaškilji kroz tamu. Iskra uzbuđenja zgasnu, a lice mu se razočarano zaroza: „Obična drvena kula.“

„A šta si ti očekivao – mermerni dvorac s pozlaćenim tornjevima?“ Franak se otisnu i ustade. „Na noge lagane! Uskoro će mrak, a noćas neće biti zvezda.“

Sicilijanac osta na zemlji. „Ja mislim da ne bi trebalo da idemo dole.“

„Šta hoćeš da kažeš?“

„Previše je opasno. Dokumenta možemo da predamo biskupu u Daramu.“

Franku se stegoše zubi. „Proveo sam te živog i zdravog kroz čitavu Evropu, a sad kad nam je odredište ispred nosa, posle svih teškoća koje sam prebrodio, ti bi da se *vratimo*.“

Sicilijanac stade da uvrće prste. „Nisam očekivao da će nam putovanje toliko potrajati. Normani su praktični kad je posredi nasledni red. Naše vesti možda više nisu dobrodošle.“

„Dobrodošle ili ne, pokazaće se večeras. Daram je na dan hoda iza nas. Zamak nam je jedini zaklon.“

Iznebuha, strvinarke se učutaše. Prhnuše kao vikor, obleteše jedan krug, pa se zavojito stušitiše ka drveću. Kad su iskrzani obrisi nestali, zavlada nategnuta tišina.

„Na!“, reče Franak pružajući komadinu hleba ka Sicilijancu.

Mladić se izbeči u nju. „Ja sam mislio da nam je ponestalo hrane.“

„Vojnik uvek čuva zalihu. Deder. Uzmi.“

„A ti?“

„Ja sam svoj deo već pojeo.“

Sicilijanac strpa hleb u usta. Franak se odmače kako ne bi morao da se muči slušajući drugog dok jede. Kad se vratio, mladić je jecao.

„Šta je sad bilo?“

„Izvini, gospodine. Ja sam ti samo teret i muka.“

„Penji se na mazgu“, zapovedi Franak. Saseče u korenu svaki Sicilijančev pokušaj da se buni. „Briga mene da li je tebi udobno. Nego neću da provedem još jednu noć s kamenom mesto uzglavlja.“

Kad su stigli do šume, drveće je već bilo postalo nevidljivo. Franak se držao mazgi za rep, puštajući je da sama nađe put. Sapltao se o korenje, noge su mu razbijale led na barama. Sneg koji je čitavog dana pretio sad je počeo da veje, isprva sitan kao prašina. Lice i ruke su mu utrnuili.

I on se gnušao ove zemlje – tog gadnog vremena, nabusite potištenosti njenih stanovnika, preke razmetljivosti njenih osvajača.

Uvio je glavu u ogrtač, pa utonuo u mesečarski san. Hodao je kroz voćnjake, kroz vinograd, kroz bašticu s mirisnim biljem, dremljivu od pčela. Ušao je u vilu, po hladnim pločicama poda prošao u odaju gde su na ognjištu sjajkale orezine loze. Osmehujući mu se, njegova supruga ustade odloživši vez. Deca su jurnula ka njemu, cikćući od oduševljenja zbog njegovog čudesnog povratka.

II

Sudbine su im se ukrstile u jesen, na Prelazu Svetog Bernarda preko Alpa. Franak je, pod imenom Valon, putovao peške, pošto je u Lionu prethodno prodao konja i oklop. Ubrzo pošto je počeo da se spušta ka Italiji, mimoišao se s jednom družinom poklonika i trgovaca koji su se usplahireno osvrtali ka olujnim oblacima što su se gomilali na jugu. Snop svetlosti obasjao je čobanske bačije kraj klanca duboko u dolini. Najdalje dotle će i stići te noći.

Bio je prešao manje od pola rastojanja kad su oblaci zastrli sunce. Naglo je zahladnelo. Vetar koji beše počeo kao dalek dašak sad ga ošinu ledenom kišom. Brade nabijene uz grudi, borio se sa olujom. Led se preobrati u sneg, dan u noć. Zalutao je sa staze, saplitao se po stenju, batrgao se kroz smetove.

Stigao je do ravnijeg tla i osetio slab miris dima. Sigurno se našao niz vetar u odnosu na naselje, a klanac mu je sleva. Nastavio je sporije, ispitujući put mačem sve dok mu se nije isprečilo nešto tvrđe od tame. Napola zavejana koliba. Stao je da kopa oko zidova, pa je u zavetrini pronašao vrata. Otvorio ih je nogom i uteturao se u odaju zagušenu dimom.

S druge strane ognjišta, neka ljudska prilika skoči na noge. „Molim te, nemoj nam ništa uraditi!“

Valon je razabrao krakatog derana buljavih očiju. U polutmini iza njega, druga ljudska prilika promeškolji se u nemirnom snu. „Smiri se“, zareža Valon isukavši mač. Zašipi klinom vrata, strese sneg sa odeće, pa čučnu uz plamen.

„Molio bih za oprostjenje“, zamuca mladić. „Živci su mi kao strune. Ova mećava...“

Prilika u uglu promrmlja nešto na jeziku koji Valon nije razumeo. Mladić pohita ka tom nekom.

Valon dodatno podloži vatru komadima balege, pa stade da trlja ruke kako bi mu se vratio osećaj dodira. Povuče se zatim do zida, pa zaglaba u okrajak hleba. Od promaje je titrala svetiljka u udubljenju iznad ove dvojice u uglu. Čovek koji je ležao nije spavao. U grudima mu je šištalao kao iz probušenog meha.

Valon otpi malo vina pa se lecnu. „Tvoj prijatelj je bolestan.“

Mladićeve oči blistale su od suza. „Moj gospodar umire.“

Valon prestade da žvaće. „Nije valjda kuga, je li?“

„Nije, gospodine. Podozrevam da je rak grudi. Gospodar mi boluje još otkako smo pošli iz Rima. Jutros je bio preslab da se drži na mazgi. Naša putna družina je morala da nas ostavi. Gospodar je uporno hteo da idemo dalje, ali tad nas je zaskočila mećava, a sluga nam je pobegao.“

Valon ispljunu kiselicu od vina i zadubi se u misli. Nema sumnje, starac će se do zore osloboditi muka. Ali kakav je život ispisan na njegovom licu! – koža zategnuta preko oštarih, sjajnih jagodica, nos kao u oholog orla, jedno oko tamno, duboko usađeno, drugo smežurani ožiljak. A tek je odeća kitila nesvakidašnju priču – svi-lena odežda pričvršćena kopčama od slonovače, čakšire udenute u čizme od jareće kože, ogrtač od samura koji je valjda stajao više od prstena što mu svetluca s koščate ruke.

Tamno oko ga pronade. Tanke široke usne se razdvojiše. „Došao si.“

Valonu prodoše žmarci uz vrat. Starcu se sigurno priviđa da je to došla avet smrti da ga provede kroz poslednju kapiju. „Pomešao si me s nekim. Ja sam običan putnik koji se sklonio od mećave.“

Samrtnik ovo prihvati bez sporenja. „Poklonik na putu u Jerusalim.“

„Ja putujem u Carigrad da stupim u carsku gardu. Ako prođem kroz Rim, možda ću zapaliti sveću u Svetom Petru.“

„Najamni vojnik“, kaza starac. „Dobro je, dobro.“ Promrsi nešto na grčkom, a mladić oštro pogleda u Valona. S mukom dišući, starac zagrabi rukom pod plašt, izvadi meke kožne korice, pa ih gurnu prisluzniku u ruku. Mladić kao da je bio nerad da ih prihvati. Starac ga steže za ruku kao kandžom, pa žurno nešto izgovori. I ponovo mladić pogleda u Valona pre no što će odgovoriti. Kako god da je glasio taj odgovor – nekakav zavet ili zakletva – izgleda da je samrtnika zadovoljio. Ruka mu klonu. Oko mu se sklopi.

„On odlazi“, promrmlja mladić.

Starčevo oko naglo se otvori i prikova se za Valona. Zatim starac nešto prošapta – šumom nalik na šušanj zgužvanog pergamenta koji se opušta. A onda mu pogled otputova naviše, u neke predele mimo ljudskog vida. Kad je Valon pogledao naniže, ono jedno oko već je zastirala koprena.

Tišina se navlačila kao magla.

„Šta je to rekao?“

„Nisam siguran“, zagrca mladić. „Nešto o zagonetki reka.“

Valon se prekrsti. „Ko je bio on?“

Mladić je šmrkao. „Kozma Vizantinac, takođe zvan i Monoftalm, 'Jednooki'.“

„Sveštenik?“

„Filozof, geograf i diplomata. Najveći istraživač našeg doba. Plovio je Nilom do piramide u Gizi, istražio dvorac u Petri, iščitao rukopise iz Pergama koje je Marko Antonije dao kraljici Kleopatri. Video je rudnike lapislazulija u Persiji, lov na jednoroge u Arabiji, zasade karanfilića i bibera u Indiji.“

„I ti si Grk.“

„Da, gospodine. Iz Sirakuze na Siciliji.“

Iznurenost je gasila Valonovu radoznalost. Vatra beše gotovo zgasla. On leže na zemljani pod i uvi se u ogrtač. No san mu nije

hteo na oči. Sicilijanac je tiho pojava opelo, a žalopojka se stapala s brujem vetra.

Valon se pridiže na lakat. „Dosta više. Gospodar ti je počinuo. Pusti sad i mene da otpočinem.“

„Zakleo sam se da ću ga čuvati od svakog zla. A on je za manje od mesec dana umro.“

Valon navuče pokrivač preko glave. „Sad jeste van svakog zla. Spavaj.“

Tociljao se kroz ružne snove. Izronivši iz jedne noćne more, ugleda Sicilijanca kako čuču nad Grkom i smiče prsten s gospodarove ruke. Lepi krzneni ogrtač već mu je bio skinuo. Valon sede.

Oči im se susretoše. Sicilijanac prenese ogrtač i namesti ga Valonu preko pleća. Valon ništa ne reče. Sicilijanac se vrati u svoj ugaio i ispruži se uz ječanje. Valon zabode mač uspravno u zemlju, pa položi bradu na jabuku. Zurio je preda se, žmirkajući kao sova, svaki treptaj sećanje, svaki treptaj sporiji od prethodnog, sve dok mu na kraju oči nisu ostale sklopljene, a on usnuo uz huku mećave.

Probudili su ga kapanje vode i zagonetni prigušeni udarci. Kroz napukline u zidovima probijao se beli dan. Pored njega štuknu miš, tamo gde je Sicilijanac položio beli hleb, sir, nekoliko smokava i kožnu pljosku. Valon ponese obrok do vrata, pa iskorači na bleštavo sunce. Litice su oplitali potoci snežnice. Otisci stopa orali su plavu brazdu ka torovima za živinčad. Sa strehe se sruči jedna ploča snega. Valon zažmiri uz prevoj, pitajući se donekle da li je ona družina stigla do skloništa na vrhu. Kad je tamo zanoćio, jedan monah mu je pokazao ledaru nakrcanu leševima putnika, zgrčenih u položajima u kojim su ih iskopali iz snega. Valon nakrete pljosku i gucnu malo oporog crnog vina. Telom mu se raširi prijetnost. Kad se najeo, očisti zube grančicom i isplaknu usta.

Svega na dobačaj kopljem od kolibe, klanac je ponirao u senke. On priđe rubu, razveza čakšire i pomokri se, svestan da bi sada, da je sinoć samo za hvat u stranu odlutao, bio kaša od krvi i kostiju, preduboko u zemlji i da ga zveri nađu.

Vrativši se u kolibu, zapali svetiljku kremenom i ocilom, pa prikupi svoje stvari. Grk je počivao kao ikona, s rukama skrštenim na grudima.

„Žao mi je što nismo imali vremena da popričamo“, ču Valon sebe kako izgovara. „Štošta bi možda umeo da objasniš.“ Usta mu ispuni neka gorčina, a u srži duše osećao je mrtvilo.

Nad glavom mu zagrakta gavran. Valon se pognu i udunu svetiljku. „Možda ćemo se opet sresti, kad smrt položi utešnu ruku i na *moje* srce.“

Tiho je prišao vratima i širom ih otvorio, na šta ugleda Sicilijanca kako čeka s gizdavim doratastim ponijem i lepom sivom mazgom. Valon se maltene osmehnu oprečnosti mladićevog žalostivog lica i vesele odeće. Imao je vuneni ogrtač postavljen plavim atlasom, zašiljene cipele nepraktične do smeha, i mek okrugao šešir zakićen razmetljivom kokardom. Oči mu nisu bile iskolačene samo od straha; i priroda im je dodelila izraz neprekidne zapanjenosti. Nos mu je bio nalik na pisaće pero, a usne kao u devojke.

„Mislio sam da si otišao.“

„Šta! Da ostavim gospodara pre no što ga položim na večni počinak?“

Propisna sahrana bila je neizvodljiva na tom kamenitom tlu. Položili su ga u ugrišanu plitku raku, okrenutu ka jugu, i naslagali odozgo kamenje. Sicilijanac na vrh piramide zabode ručno pravljenu krst. Nakon molitve, pređe pogledom oko sebe, po vrhovima i lednicima.

„Zahtevao je da bude sahranjen tamo gde umre, ali gorko je da čovek koji je bio svedok trenutaka najveće civilizacijske slave počiva na tako divljem mestu.“

Neka zverka je, vođena glađu, pratila trag padinama. S dalekih pašnjaka dopirala je zveka kravljih medenica.

Valon se diže s kolenâ. „Valjano je odabrao sebi grob. Sad mu je čitav svet pod nogama.“ Na to uzjaha mazgu i potera je nizbrdo. „Zahvaljujem na jelu.“

„Čekaj!“

Valonu put preprečiše duboki smetovi. Bilo je kao da gazi kroz kašu od leda. Ali podnožja planina treperila su od magličaste jare. Do podneva će jahati po mekoj zelenoj travi. Koliko večeras sladiće se vrućim mesom i plavocrnim vinom.

„Gospodine, molim te.“

„Imaš stazu uzbrdo. Bolje kreni odmah ako misliš da savladaš prevoj do mraka.“

Sicilijanac ga pristize, stenjući. „Zar nisi radoznao da saznaš kakva nas je pustolovina odaslala na ovu stazu?“

„Na samotničkom putu, nije mudro poveravati se nepoznatima.“

„Ja sam s mojim gospodarom proveo svega tri nedelje. Ali on je svoj put započeo pre dva meseca, u Mancikertu.“

Valon se na ovo trže. Za Mancikert je prvi put čuo u jednoj krčmi u blizini Rone. Otad je na tu priču naletao pri svakom usputnom zastanku, a sa svakim novim pripovedanjem postajala je sve neverovatnija. Većina izveštaja slagala se u tome da je krajem leta jedna muslimanska vojska potukla cara Vizantije kod mesta po imenu Mancikert, u istočnim ritovima Anadolije. Neki putnici su pričali da je zarobljen i sam car Roman. Drugi pak da je mrtav ili svrgnut, da je poklonički put do Jerusalima presečen, da su se muslimani utaborili pod zidinama Carigrada. A najviše je uznemiravala vest da ti osvajači nisu Arapi, već neki soj turkmenskih nomada koji su se pre samo jednog naraštaja srojili sa istoka kao skakavci. Seldžuci, tako sebe nazivaju – napola ljudi, napola konji, koji piju krv.

„Tvoj gospodar je putovao s carevom vojskom?“

„Kao savetnik u vezi s turskim običajima. Preživeo je pokolj i pomogao da se pregovorima utanače uslovi za otkupninu vizantinskih plemića i njihovih saveznika. Kad je to obavljeno, vratio se u Carigrad, ukrcao se u brod za Italiju, pa prešao u manastir u Monte Kasinu. Jedan od njegovih najstarijih prijatelja tamo je monah – Konstantin Afrikanac.“ Sicilijančeve oči se sa iščekivanjem izbuljiše.

Valon odmahnu glavom.

„Najsajjniji doktor u čitavom hrišćanskom svetu. Pre no što je stupio u manastir, predavao je na medicinskoj školi u Salernu. Gde sam ja“, objavi Sicilijanac cereći se od ponosa, „student. Kad je Kozma objasnio cilj svoga putovanja, Konstantin je mene odabrao da mu budem sekretar i saputnik.“

Mora biti da je Valon izvio obrvama.

„Gospodine, ja sam lekar koji obećava. Valjano sam se iškolovao na klasičnim delima i govorim arapski. Francuski mi je pristojan, složićeš se. Takođe znam geometriju i algebru, umem da razložim Ptolomejeve, Hiparhove i Alhazenove astronomske teorije. Ukratko, Konstantin je smatrao da sam dovoljno stručan da se staram o telesnim potrebama moga gospodara, te da mu neću obrukati ni intelekt.“

„To je sigurno“, reče Valon, „bilo neko izuzetno važno poslanje.“

Sicilijanac izvuče smotuljak u platnu.

Valon skide svileni omotač posut biserjem i izvezen zlatom. Unutra su bila dva rukopisa, jedan rimskim pismenima, drugi nekim nepoznatim, a oba s pečatom čiji je oblik podsećao na luk sa strelom.

„Ja sam učenje zanemario“, priznade.

„Persijski dokument je jamac za bezbedan prolaz kroz seldžučku teritoriju. Latinski napis je zahtev za otkupninu naslovljen na grofa Olbeka, normanskog velikaša čiji je najstariji sin, ser Volter, zarobljen u Mancikertu. Mi putujemo – putovali smo – da ga isporučimo.“

„Razočaran sam. Mislio sam da po svoj prilici tragate za Svetim gralom.“

„Molim?“

„Pa zašto bi se jedan tako star i bolestan filozof u tolike muke upustio da bi oslobodio nekog normanskog najamnika?“

„O, razumem. Da, gospodine, u pravu si.“ Sicilijanac je delovao smušeno. „Kozma nikad nije bio u zemljama preko Alpa. Name-ravao je da poseti pariske i londonske učenjake. Čitavog života je mudrost tražio na njenom izvoristu, koliko god daleko ono bilo.“

Valon se protrlja po čelu. Od Sicilijanca ga je zbolela glava. „Zašto me opterećuješ podacima koji mi ne trebaju?“

Sicilijanac obori oči. „Pošto sam duboko promislio o svom nezgodnom položaju, zaključio sam da mi manjka duševnog i telesnog sklopa da sam dovršim taj zadatak.“

„Trebalo je ranije da me pitaš. Uštedeo bih ti noć nesanice.“

„Svestan sam da mi nedostaju tvoje vojničke veštine i hrabrost.“

Valon se namršti. „Ne zamišljaš valjda da bih ja preuzeo to poslanje?“

„O, ja nemam namere da se vraćam. Služiću te isto onoliko verno koliko bih služio Kozmu.“

Valonovo lice planu gnevom. „Balavče bezobrazni! Gospodar ti se nije čestito ni ohladio u grobu, a ti već pužiš oko sledećeg.“

Sicilijancu buknuše obrazi. „Rekao si da radiš kao vojnik za platu.“ Na to stade da brlja po tunicima. „Platiću ti za uslugu. Evo.“

Valon odmeri kožnu kesu, razveza uzicu, pa izruči srebrnjake na dlan.

„Dirhemi iz Avganistana“, reče Sicilijanac. „Ali srebro je srebro, čija god glava bila na njemu. Je li to dovoljno?“

„Novac će ti se izmaći iz ruku kao pesak. Valjaće platiti mita, unajmiti oružanu pratnju.“

„Neće ako budem jahao pod tvojom zaštitom.“

Valon mu je progledao kroz prste zbog mladosti. „Recimo da pristanem. Za mesec-dva, bio bih opet ovde, u nimalo boljem stanju no što me vidiš sad.“ On mu dobaci kesu, pa produži svojim putem.

Sicilijanac ga opet pristize. „Velikaš poput Olbeka lepo će te nagraditi što mu donosiš vesti o isporučenju njegovog naslednika.“

Valon se počea po rebrima. Koliba je vrela od gamadi. „Nikad za njega nisam čuo.“

„Uza sve poštovanje, to ništa ne znači. Normanski pustolovi se do slave uzdižu očas posla. Samo za mog kratkog života, osvojili su Englesku i pola Italije. Ovo je pečat Olbekove kuće.“

Valon okrznu pogledom medaljon sa utisnutim likom viteza na konju. „Tvoj gospodar je imao još jedan prsten.“

Nakon kratkog oklevanja, Sicilijanac ga izvadi, vezanog o gajtan, ispod tunike. „Ne znam kakav je ovo dragulj, samo znam da je star kao Vavilon.“

Boje dragog kamena menjale su se i prelivale zavisno od toga kako ga je Valon naginjao prema svetlosti. Ne razmišljajući, on ga navuče na prst.

„Kozma je uz pomoć njega predviđao kakvo će vreme biti“, reče Sicilijanac. „Sada dragulj izgleda plav, ali juče, podosta pre mećave, pocrneo je kao noć.“

Valon pokuša da smakne prsten.

„Zadrži ga“, reče Sicilijanac. „On će ti biti preimućstvo jer ćeš uvek znati pod kakvim ćeš se uslovima uhvatiti ukoštac s neprijateljem.“

„Ne treba mi čarolija da mi priča kako ću planirati bitku.“

Ali koliko god da se trudio, Valon nije uspevao da skine prsten. Pred očima mu zalebde slika Grkovog lukavog pogleda. „Pre nego što je umro, gospodar ti je nešto predao. Šta je to bilo?“

„A, to! Samo prepis Konstantinovog vodiča za putnike, *Viaticum peregrinantis*. Ovde mi je“, reče Sicilijanac potapšavši torbicu o sedlu. „U kovčežiću gde držim trave i lekove.“

„Šta još?“

Sicilijanac izvadi filigranski izrađen mesingani disk, sličan onom koji je Valon uzeo od mavarskog zapovednika kog je ubio u Kastilji.

„To je astrolab“, objasni Sicilijanac. „Arapska zvezda vodilja.“

Zatim pokaza Valonu pločicu od slonove kosti, s kupastom iglom na sredini, i ivicom punom urezanih geometrijskih figura. Na iglu on postavi ribicu napravljenu od gvožđa.

„Gospodar Kozma je ovo nabavio od jednog kitajskog trgovca na Putu svile. Kinezi je zovu tajanstvenom ribom koja pokazuje jug. Pazi ovo.“

Držeći uređaj u pruženoj ruci, on ga pomeri u polukrug, najpre na jednu, zatim na drugu stranu. Obrte zatim ponija i ponovi demonstraciju.

„Vidiš, kako god da se namestim, riba ostaje u istom položaju, pokazuje na jug. Ali svaki smer ima i svoj suprotni smer. A suprotno od juga je sever – smer u kom ide moja staza.“

„A moja vodi na jug, pa ćemo se zato saglasiti u tome da je taj dvostruki pokazatelj vodič za obojicu.“

No Sicilijanac se beše zalepio kao čičak. „Rekao si da jašeš u ratove. I na severu ima ratova. Pojaši sa mnom, i jahaćeš u udobnosti.“

„Da sam hteo udobnost, preklao bih te i uzeo ti srebrnjake.“

„Ne bih ja tako otvoreno govorio da nisam siguran u tvoju čestitost.“

„Ukrao sam mazgu tvog gospodara.“

„To ti je dar. Ne mogu da se borim sa dva živinčeta. Sem toga, nije lepo da vitez putuje peške.“

„Ko kaže da sam vitez?“

„Kaže tvoj govor i plemenito držanje. Taj odlični mač koji nosiš.“

Kao da ga je spopao roj muva. Valon priteže uzde. „Da ti kažem ja u čemu je razlika između severa i juga. Prvo, više volim da se borim na suncu, a ne da se mlatim po blatu. Drugo, ne mogu se vratiti u Francusku. Ja sam odmetnik. Onaj ko me uhvati dobiće istu nagradu kao da je predao vučju glavu. Ne smeta mi da poginem u okršaju, ali nemam želje da kraj dočekam viseći na nekom seoskom trgu dok mi neki svinjski kasapin vadi creva i diže ih meni na uvid.“

Sicilijanac se ujede za paperjem obraslu usnu.

„U jednome si u pravu“, kaza Valon. „Premek si za taj zadatak. Pustiću te da me pratiš do Aoste. Tu poruku o otkupnini predaj benediktincima. Za nekoliko tih tvojih novčića, proslediće ga od opatije do opatije. Stići će do Normandije mnogo pre nego što bi ga ti isporučio.“

Sicilijanac se osvrte ka prevoju. „Moj gospodar je govorio da je nedovršeno putovanje kao upola ispričana priča.“

„Nemoj da si budalast. Putovanje je mukotrpan prelazak sa jednog na drugo mesto.“

Sicilijančeve oči se ispuniše suzama. „Ne. Moram produžiti.“